

Valtakunnallinen toimenpidekokonaisuus	Erityistavoite: 10.1 Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen 5.3 Syrjintää ja huono-osaisuutta kokevien väestöryhmien sosiaalisen osallisuuden tukeminen
Yhteyshenkilö (koordinaatio tms. hankkeen yhteyshenkilö ja rahoittajan vastuuhenkilö)	Eveliina Pöyhönen, STM
Vastuullinen hallinnonala ja ministeriön vastuuhenkilön yhteystiedot	STM: Kati Herranen-Haapaniemi, Irmeli Järvenpää
Toteutusaika	2014- 2022
Julkinen rahoituskehys ja toteutuneet hyväksytyt kustannukset (EU+valtio+kunta ja muu julkinen rahoitus sekä yksityinen rahoitus)¹	Täytetään TEMissä

Tiivis kuvaus konkreettisista tuloksista, valtakunnallisen toiminnan hyödyistä sekä kohdista haasteista ja kehittämistarpeista

Valtakunnalliset TL 5 -kehittämishankkeet ehkäisevät rakenteellista eriarvoisuutta ja osattomuutta. Ne ovat alueellisia hankkeita laajempia, toimivat eri maakuntien alueilla ja keskittyvät nykyisen palvelujärjestelmän keskeisiin haasteisiin. Niissä toimitaan eri hallintokuntien yhdyspinnoilla – esim. työllisyys-, sosiaali-, terveys-, sivistys- ja koulutuspolitiikkaa yhdistävissä asiakokonaisuuksissa. Lisäksi useissa hankkeissa yhdistyvät kehittämis- ja tutkimustoiminta. Valtakunnallisissa hankkeissa toteuttajatahoina on isoja kaupunkeja, tutkimuslaitoksia ja valtakunnallisia kansalaisjärjestöjä. Niissä on laaja-alaista projektiosaamista. Tällaisia toimia olisi vaikea toteuttaa ilman valtakunnallista rahoitusta.

STM valtakunnallisten kehittämishankkeiden rahoittajana pystyy käyttämään valtakunnallista rahoitusta instrumenttina, joka tukee sote-hallinnon alaa koskevan lainsäädännön kehittämistä kokeilemalla erilaisia ratkaisuja ja toimintamalleja.

Valtakunnallisessa toimenpidekokonaisuudessa on tähän mennessä kehitetty mm. seuraavia konkreettisia tuloksia (ennen vuotta 2018 alkaneet hankkeet):

- SÁRA-hankkeessa on tuotettu valtakunnallisesti uutta tutkimustietoa saamelaisten palvelutilanteesta ja tarkasteltu, miten omakieliset ja kulttuurilähtöiset hyvinvointipalvelut voivat lisätä saamelaisten yhdenvertaisuutta ja työmarkkinaosallisuutta.
- OK-hankkeessa on edistetty opioidikorvaushoidossa olevien osallisuutta mm. kouluttamalla vertaisohjaajia ja kokemusasiantuntijoita, parantamalla työ- ja toimintavalmiuksia sekä rakentamalla polkuja muiden yhteisöjen jäseniksi. Toimiviksi osoittautuneita hyviä käytäntöjä on koottu ja tietoa niistä on jaettu muille korvaushoidon toimijoille.
- AKU-hankkeessa on kehitetty asunnottomuuden ennaltaehkäisemisen strategioita yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa.

¹ toimenpidekokonaisuudelle suunniteltu rahoituskehys (seurantakomitea 6/2014), sidottu rahoitus ja maksettu rahoitus

- VamO-hankkeessa on kehitetty yhdessä asiakkaiden, tutkijoiden, kehittäjätyöntekijöiden ja sosiaalityöntekijöiden kanssa vammaissosiaalityön asiakasosallisuutta vahvistavia asiakasprosesseja ja erityisasiantuntijuutta.
- Terveystarkastus-hankkeessa on kehitetty ohjausta työttömien terveystarkastuksiin.
- Nevo tiija -hankkeessa on edistetty Suomen romanien osallisuutta, hyvinvointia ja mahdollisuuksia osallistua työelämäänsä mm. mentoroinnin, etsivän työn, tutkimuksen ja monipuolisten viestintätoimenpiteiden kautta: hankkeessa on mm. tuotettu romanien työllisyys- ja koulutusuria tarkasteleva Uskalla! It's possible - Unelmista totta -videosarja ja toteutettu romanien syrjintään työmarkkinoilla pureutuva #työnimi-vaikuttamiskampanja.
- PRO SOS-hankkeessa on kehitetty aikuissosiaalityön käytäntöjä ja rakenteita.
- Vankeusaika mahdollisuutena -hanke on tuottanut palveluiden toimintamallin tukemaan vapautuvien vankien kiinnittymistä yhteiskuntaan vankeusajan jälkeen. Hankkeessa on kehitetty kuntoutusta ja työllistymistä tukevia polkuja yhteistyössä mm. rikosseuraamuslaitoksen, TYP-verkoston, kolmannen sektorin ja vertaistukea tarjoavien järjestöjen kanssa.

Miten toiminta jatkuu hankerahoituksen päättymisen jälkeen?

Hankkeiden tuotokset viedään mahdollisuuksien mukaan Innokylä-palveluun, jossa ne ovat kaikkien nähtävissä, ja useilla toteuttamispaikkakunnilla hankkeiden toimintaa jatketaan hankkeiden päätyttyä. Saamelaisten hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta koskevat tutkimustulokset tukevat palvelujärjestelmän kehittämistä. **OK-hankkeen tavoitteena on mm., että opioidikorvaushoidossa olevat asiakkaat ovat aiempaa aktiivisemmin mukana palveluiden kehittämisessä tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä.** AKU-hankkeen tuloksia sovelletaan kunnissa, ja hanke on herättänyt kiinnostusta myös EU-tasolla. Nevo tiija -hankkeessa kehitettyjä toimintakonsepteja on jo otettu käyttöön sekä osatoteuttajien että muiden kuin hankkeeseen osallistuneiden tahojen toiminnassa, ja hankkeen loppujulkaisuun on kerätty 25 hyvää käytäntöä, jotka ovat sovellettavissa muuhunkin kuin romanityöhön. Hankkeessa tehdyn romanien hyvinvointitutkimuksen tuloksia voidaan käyttää palveluiden ja työllistymisen yhdenvertaisuuden tukemiseen, ja hankkeen viestinnän sisällöillä on palautteiden mukaan vaikutettu myönteisesti sekä yhteiskuntaan että romaniyhteisöön. PRO SOS -hankkeen tuloksena on juurrutettu uusia sosiaalityön muotoja ja vaikuttavia toimintamalleja. Mm. hankkeessa kehitettyä Pelitarina-menetelmää voidaan käyttää esim. paljon pelaavien asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistamiseen ja kuntouttavaan sosiaalityöhön. Vankeusaika mahdollisuutena -hankkeen tuottama toimintamalli pyritään ottamaan käyttöön vankiloissa. Hankkeessa kehitettyä rikosseuraamusalan sanastoa yli kymmenellä kielellä hyödynnetään alan toiminnassa, ja hanke on myös mm. onnistunut juurruttamaan monikulttuuriosaaja-työtehtävän erääseen vankilaan.

Kuvaus yhteyksistä alueelliseen toimintaan

SÁRA-hankkeen tutkimus koskee erityisesti saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaisten palvelutarpeita, ja hanke on mukana sote-valmistelussa saamelaisväestön osalta. OK-hankkeessa korvaushoidon tilannetta kartoitetaan valtakunnallisesti, mutta käytäntöjen kehittäminen tapahtuu alueellisissa osahankkeissa ja tavoitteena on levittää niitä paikallisesti. Hankkeessa kehitetään yhteiskehittämisen mallia, jonka avulla kunta tai maakunta voi järjestää jonkin tietyn palvelun asukkaiden, viranomaisten, yrittäjien ja järjestöjen yhteistoiminnan keinoin. AKU-hankkeen kehittämistoiminta tapahtuu kaupungeissa eri puolilla Suomea ja juurrutetaan kuntien normaaliin toimintaan. Terveystarkastus-hankkeen jalkautumisen tuloksena käytäntöpaikkakunnilla on tehty palvelukoosteet työttömille tarjottavista palveluista. Nevo tiija -hankkeen sosiaaliseen kuntoutukseen, toimintakyvyn edistämiseen ja työllistämistoimiin on osallistuttu eri puolilla Suomea. Romanien myönteistä näkyvyyttä eri alueilla on vahvistettu mm. kouluttamalla kokemusasiantuntijoita,

- Ruokajonosta osallisuuteen, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekтикoodi=S21162>, <https://www.sinauhaliitto.fi/toimintamme/ruokajonosta-osallisuuteen/>
- Naapurit – yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistajat, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekтикoodi=S21216>, <https://www.lamk.fi/fi/hanke/naapurit-yhteisollisyyden-ja-osallisuuden-mahdollistajat>